

Bruxelles, 2.12.2020
COM(2020) 710 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Digitalizarea justiției în Uniunea Europeană
O panoplie de posibilități**

{SWD(2020) 540 final}

1. INTRODUCERE

Accesul la justiție și facilitarea cooperării dintre statele membre sunt printre principalele obiective ale spațiului de libertate, securitate și justiție al UE consacrate în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene¹. Carta drepturilor fundamentale garantează în articolul 47 dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil². Existența unor sisteme de justiție eficace joacă, de asemenea, un rol esențial în funcționarea pieței interne și reprezintă o premisă a creșterii economice. Accesul la justiție trebuie să fie menținut și trebuie să țină pasul cu schimbările, inclusiv cu transformarea digitală care afectează toate aspectele vieții noastre.

În ultimul deceniu, Comisia și statele membre au recunoscut nevoia unor sisteme de justiție eficace și au adoptat mai multe inițiative care au produs rezultate pozitive în ceea ce privește digitalizarea justiției. Cu toate acestea, mai rămân încă multe de făcut. În plus, dincolo de impactul sanitar și economic imediat, criza provocată de pandemia de COVID-19 a dat naștere mai multor dificultăți și pentru sistemele de justiție din Uniune și dincolo de frontierele sale imediate.

Pe de o parte, pandemia de COVID-19 a subliniat necesitatea ca UE să accelereze reformele naționale pentru digitalizarea gestionării cauzelor de către instituțiile judiciare, a schimbului de informații și de documente cu părțile și cu avocații, precum și a accesului continuu și facil la justiție pentru toți³. Astfel, a dat un impuls suplimentar eforturilor statelor membre de a valorifica la maximum instrumentele din sfera tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) din sistemele lor de justiție. Pe de altă parte, impactul considerabil asupra funcționării sistemelor naționale de justiție a afectat negativ și cooperarea judiciară transfrontalieră în cadrul UE, determinând în multe cazuri întârzieri și obstacole în calea accesului la justiție atât pentru persoane fizice, cât și pentru întreprinderi⁴.

Criza provocată de pandemia de COVID-19 a subliniat astfel necesitatea unei reziliențe sporite a sistemului de justiție în întreaga UE. De asemenea, a subliniat importanța continuării cooperării cu partenerii săi internaționali și a promovării celor mai bune practici și în acest domeniu de politică. Acesta reprezintă o componentă importantă a unei societăți bazate pe valori europene și a unei economii mai reziliente.

În orientările sale politice⁵, Președinta Comisiei Europene s-a angajat să asigure o Europă „mai ambițioasă” prin valorificarea oportunităților din era digitală, în limitele siguranței și ale

¹ Articolul 67 din TFUE.

² Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (JO C 326, 26.10.2012, p. 391-407).

³ A se vedea Raportul din 2020 privind statul de drept - Situația statului de drept în Uniunea Europeană [COM(2020) 580 final].

⁴ Pentru a realiza o prezentare generală a provocărilor cu care s-au confruntat sistemele naționale de justiție în perioada crizei provocate de pandemia de COVID-19, Comisia a cules informații privind impactul acesteia și măsurile de răspuns adoptate la nivel național;

https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_the_covid19_virus_on_the_justice_field-37147-ro.do.

De exemplu, în contextul mandatului european de arestare, cu toate că niciun stat membru nu a suspendat în general executarea predărilor, în unele cazuri a devenit imposibil transferul persoanei căutate în statul emitent, în principal din cauza restricțiilor de călătorie și a anulării zborurilor. Fezabilitatea transferului a fost evaluată în fiecare caz în parte. În general, transferurile terestre (de exemplu, între state învecinate) s-au realizat în continuare, cu excepția situațiilor în care granițele erau închise.

⁵ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_ro.pdf.

eticii. Recentul *Raport de perspectivă strategică (2020)*⁶ recunoaște importanța crucială a transformării digitale a administrațiilor publice și a sistemelor de justiție în întreaga Uniune Europeană. Tranziția trebuie să aducă beneficii întregii societăți, punându-i pe oameni pe primul plan și deschizând oportunități noi pentru diferitele părți interesate. Prin urmare, ar trebui să abordeze o gamă largă de aspecte.

Atât Consiliul European⁷, cât și Parlamentul European⁸ au recunoscut rolul central al digitalizării în relansarea și modernizarea economiei UE după criza provocată de pandemia de COVID-19.

În Strategia privind uniunea securității din iulie 2020, Comisia s-a angajat să întreprindă acțiuni care să asigure o mai bună adaptare a autorităților de aplicare a legii și a practicienilor din domeniul justiției la noile tehnologii, în special prin accesul la instrumente noi, prin dobândirea unor competențe noi și prin dezvoltarea unor tehnici de investigare alternative⁹.

Concluziile Consiliului privind *Accesul la justiție - valorificarea oportunităților oferite de digitalizare*¹⁰ din 13 octombrie 2020 prezintă propuneri specifice pentru consolidarea reciprocă a politicilor referitoare la asigurarea accesului efectiv la justiție și la digitalizare.

În acest context, este esențial ca UE să accelereze la maximum digitalizarea justiției. Foarte multe lucruri au fost făcute deja, însă rămân de întreprins activități semnificative atât la nivel național, cât și la nivel european, pentru a consolida și mai mult reziliența sistemelor de justiție și pentru a crește capacitatea lor de a lucra online. Potrivit experienței Comisiei în ceea ce privește guvernarea electronică, transformarea digitală este un aspect al reformelor structurale ale sistemelor de justiție, care ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra acestora. Ca parte a acestor reforme, procesele și proiectarea sistemelor care le sprijină trebuie să fie întotdeauna dezvoltate ținând seama de cetățeni și de mediul de afaceri.

Pentru a fructifica pe deplin avantajele tehnologiilor digitale în procedurile judiciare, obiectivul prezentei comunicări este dublu: la nivel național, vizează sprijinirea în continuare a statelor membre pentru a înregistra progrese în sistemele lor naționale de justiție către era digitală, sporind cooperarea și adoptarea digitalizării de către diferitele autorități judiciare naționale, în beneficiul deplin al cetățenilor și al întreprinderilor; iar la nivel european, își propune să îmbunătățească și mai mult cooperarea judiciară transfrontalieră între autoritățile competente. Acest lucru ar viza, în special, continuarea digitalizării serviciilor publice de justiție și promovarea utilizării de tehnologii de comunicare la distanță (videoconferință) securizate și de înaltă calitate, facilitând interconectarea bazelor de date și a registrelor naționale și promovând utilizarea unor canale sigure de transmisie electronică între autoritățile competente.

Prezenta comunicare stabilește o abordare nouă privind digitalizarea justiției bazată pe un „set de instrumente” - un set cuprinzător de instrumente juridice, financiare și informatice

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report_ro.

⁷ *Foaia de parcurs pentru redresare - către o Europă mai rezilientă, mai durabilă și mai echitabilă*, aprobată la 23 aprilie 2020.

⁸ Rezoluția din 17 aprilie 2020 referitoare la acțiunea coordonată a UE pentru combaterea pandemiei de COVID-19 și a consecințelor sale.

⁹ COM/2020/605 final.

¹⁰ JO C 342I, 14.10.2020, p. 1.

care urmează să fie utilizate de către diferiți actori din sistemele noastre de justiție în funcție de necesitățile acestora.

Conceperea și punerea în aplicare a digitalizării justiției trebuie să asigure respectarea deplină a drepturilor fundamentale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹¹. Prin această abordare s-ar asigura astfel că practic orice persoană din Uniune poate utiliza pe deplin instrumentele digitale noi sau suplimentare din domeniul justiției. Este, prin urmare, esențial să se asigure accesul efectiv la justiție al persoanelor cu handicap și al copiilor în condiții egale cu celelalte persoane¹². Analizarea considerentelor de securitate în procesul de concepere și implementare a soluțiilor digitale din domeniul justiției este esențială pentru a promova adoptarea acestora și pentru a consolida încrederea cetățenilor. În plus, îmbunătățind accesul la justiție, digitalizarea va contribui și la consolidarea statului de drept în UE.

2. PROVOCĂRI PENTRU SISTEMELE DE JUSTIȚIE ÎN ERA DIGITALĂ

Există diverse provocări inerente pentru statele membre, precum și diferențe inerente între acestea. Începând din 2013, Comisia a publicat în fiecare an un tablou de bord privind justiția în UE¹³, care prezintă și situația de la momentul respectiv a digitalizării sistemelor judiciare în statele membre, de exemplu cu privire la accesul online la hotărârile judecătorești sau la depunerea și urmărirea online a acțiunilor. Două studii recente analizează utilizarea tehnologiilor inovatoare¹⁴ și chestiunea specifică a justiției penale digitale¹⁵.

Comisia a efectuat o analiză aprofundată și prezintă o cartografie a digitalizării justiției în toate statele membre în documentul de lucru al serviciilor Comisiei¹⁶ care însoțește prezenta comunicare. Aceasta arată că nivelul progreselor înregistrate diferă de la un stat membru la altul.

De exemplu:

- persoanele fizice pot accesa un dosar electronic al cauzelor lor pendinte în toate tipurile de proceduri de drept civil în 10 state membre;
- în contextul dreptului penal, victimele pot accesa un dosar electronic în șapte state membre, iar pârâții în nouă;

¹¹ Precum dreptul la protecția datelor cu caracter personal, dreptul la un proces echitabil și la o cale de atac eficientă, inclusiv pentru persoanele care nu au acces la instrumente digitale sau care nu au competențele necesare pentru utilizarea acestora și luând în considerare situația persoanelor în vârstă și a celor defavorizate.

¹² Astfel cum se prevede la articolul 13 din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, la care UE și toate statele membre sunt parte.

¹³ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en.

¹⁴ *Studiu privind utilizarea tehnologiilor inovatoare în domeniul justiției*; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4fb8e194-f634-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁵ *Justiția penală digitală transfrontalieră*; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e38795b5-f633-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁶ SWD(2020) 540.

- probele pot fi depuse la instanță exclusiv în format digital în contextul tuturor tipurilor de proceduri penale în 13 state membre;
- în dreptul civil și comercial, probele digitale sunt admisibile în toate tipurile de proceduri în 10 state membre.

În general, rezultatele prezintă un peisaj foarte diferit între statele membre. Tabloul de bord privind justiția în UE și cartografia arată că multe domenii ale justiției ar putea beneficia de pe urma unei digitalizări suplimentare.

Cu unele excepții¹⁷, un domeniu în care s-a constatat un ritm lent al digitalizării este cel al registrelor și al bazelor de date. Persoanele fizice, întreprinderile și practicienii în domeniul dreptului întâmpină dificultăți în accesarea informațiilor la care sunt îndreptățiți. În multe cazuri, acest acces nu este disponibil online, generând în fapt o serie de ineficiențe.

Un alt aspect privind justiția în UE constă în persistența utilizării dosarelor pe suport de hârtie, care continuă să fie predominantă în procedurile judiciare naționale și transfrontaliere. Procedurile judiciare din cadrul UE necesită schimb de informații între autoritățile naționale competente, implicând adesea utilizarea unor formulare standardizate sau volume mari de date. Cu toate acestea, legislația actuală a UE nu prevede suportul pe care trebuie să se facă astfel de transferuri sau modalități detaliate pentru acestea. Drept urmare, majoritatea comunicărilor au loc în continuare pe suport de hârtie, ceea ce generează ineficiențe în schimburile transfrontaliere (în principal cu privire la durată, fiabilitate, trasabilitate și costuri), complică accesul persoanelor fizice și al întreprinderilor la informații și încetinește schimburile dintre autoritățile statelor membre.

Lipsa unei planificări și coordonări prospective a condus la crearea mai multor instrumente informatice naționale, ceea ce a produs dificultăți pentru realizarea unei interoperabilități transfrontaliere rapide. Acest lucru a condus la creșterea utilizării dosarelor pe suport de hârtie la nivel național. Pentru a soluționa această problemă, protejând în același timp investițiile efectuate deja, statele membre au explorat diferite abordări ale digitalizării în cooperarea judiciară transfrontalieră. Aceste eforturi au îmbrăcat, în principal, forma unor inițiative voluntare între statele membre, asociații de practicieni în domeniul dreptului și Comisie. Cu toate că această cooperare a generat mai multe instrumente eficace (în special e-CODEX¹⁸), statele membre nu au utilizat încă în mod consecvent aceste soluții.

Pentru a sprijini în mod efectiv autoritățile competente ale statelor membre în combaterea formelor de criminalitate transfrontalieră, agențiile și organismele UE în domeniul justiției și al afacerilor interne (JAI) au identificat necesitatea consolidării capacităților lor de cooperare digitală¹⁹. Acestea au fost nevoite să se confrunte cu mai multe provocări, cum ar fi lipsa unei infrastructuri digitale moderne, a unui canal sigur de comunicare și a aplicațiilor necesare pentru schimbul de probe între autoritățile naționale și între acestea și agențiile și organismele UE. Prin urmare, este esențial ca agențiile și organismele precum Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust), Parchetul European (EPPO), Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și Agenția Uniunii Europene pentru

¹⁷ De exemplu digitalizarea registrelor comerțului din statele membre, interconectate prin sistemul de interconectare a registrelor comerțului - a se vedea secțiunea 3.4 din prezenta comunicare.

¹⁸ *e-Justice Communication via Online Data Exchange* (Comunicare e-justiție prin schimb de date online);

¹⁹ Ca parte a studiului privind justiția penală digitală (a se vedea nota de subsol 29), printre altele, au prezentat contribuții următoarele agenții și organisme JAI: Eurojust, Europol și EPPO.

Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol) să convină asupra unei abordări comune care să asigure o cooperare eficientă și securizată cu statele membre, respectând totodată cadrul juridic aplicabil, în special în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal.

În concluzie, este esențial ca UE și statele membre să depășească aceste obstacole, astfel încât accesul la justiție să devină parte integrantă a deceniului digital al Europei. Acest lucru este relevant pentru toți actorii din sistemul de justiție.

3. UN SET DE INSTRUMENTE PENTRU DIGITALIZAREA JUSTIȚIEI

Prezenta comunicare propune un set de instrumente pentru digitalizarea justiției, cu scopul de a contracara provocările identificate mai sus și de a conduce sectorul justiției către era digitală. Comisia propune o abordare care ia în considerare circumstanțele interne diferite și competențele naționale diferite ale statelor membre și care respectă pe deplin principiul subsidiarității și principiul proporționalității. În același timp, pentru a realiza un spațiu de libertate, securitate și justiție pe deplin funcțional, este important ca toate statele membre să acționeze în vederea reducerii diferențelor existente cu privire la digitalizare, a fragmentării dintre sistemele de justiție naționale și să valorifice oportunitățile disponibile în temeiul mecanismelor de finanțare relevante ale UE.

Instrumentele care fac parte din setul propus sunt clasificate în principal după cum urmează:

1. **Sprijin financiar acordat statelor membre** pentru a valorifica potențialul de generare a unui impact pe termen lung;
2. **Inițiative legislative**, pentru a stabili cerințele de digitalizare în vederea promovării unui acces mai bun la justiție și a unei cooperări transfrontaliere consolidate, inclusiv în domeniul inteligenței artificiale;
3. **instrumente informatice**, care pot fi valorificate pe termen scurt și mediu și pot fi utilizate în toate statele membre. Este important ca instrumentele informatice existente și cele noi să fie interoperabile în mod implicit, să fie accesibile persoanelor cu handicap, să fie centrate pe utilizator, să fie rapide, securizate, fiabile, reziliente și bazate pe date²⁰ și să asigure confidențialitatea, protecția datelor și transparența;
4. **Promovarea unor instrumente de coordonare și monitorizare naționale** care ar permite monitorizarea, coordonarea și evaluarea regulată, precum și schimbul de experiență și de bune practici.

Setul de instrumente include măsuri obligatorii și neobligatorii. Digitalizarea obligatorie pare necesară, de exemplu, în domeniul procedurilor de cooperare judiciară transfrontalieră, pentru a permite o comunicare transfrontalieră eficientă și rapidă. Printre alte instrumente care pot fi neobligatorii se numără oportunitățile de partajare a informațiilor și de schimb de bune practici.

Orice acțiuni în legătură cu digitalizarea justiției trebuie să fie puse în aplicare cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale, cum ar fi dreptul la protecția datelor cu caracter personal, dreptul la un proces echitabil și la o cale de atac eficientă, precum și a principiului proporționalității și a principiului subsidiarității.

²⁰ Să utilizeze datele care sunt din ce în ce mai disponibile, în conformitate cu strategia europeană privind datele prevăzută în Comunicarea Comisiei intitulată *O strategie europeană privind datele* [COM(2020) 66 final].

În plus, procesul de digitalizare trebuie să ia în considerare pe deplin nevoile grupurilor defavorizate. Tehnologiile digitale devin din ce în ce mai ușor de utilizat, mai accesibile unei majorități largi, indiferent de vârstă și nivel de educație, și mai accesibile persoanelor cu handicap. În același timp, măsurile instituționale, organizaționale și tehnice trebuie să asigure accesul deplin la justiție al persoanelor defavorizate și al persoanelor care se află într-o situație de vulnerabilitate, cum ar fi copiii sau persoanele în vârstă, care ar putea să nu dispună de mijloacele sau de competențele digitale necesare. De asemenea, victimele infracțiunilor trebuie să poată beneficia de instrumente digitale în conformitate cu nevoile speciale ale fiecărei victime.

Dreptul la un proces echitabil și la o cale de atac eficientă trebuie să fie garantat. În special, în procedurile penale derulate într-un mediu digital, trebuie să se acorde o atenție deosebită evitării oricărei interferențe cu drepturile la apărare, inclusiv dreptul la un avocat și dreptul de acces la probe materiale. În mod similar, în procedurile civile trebuie să se asigure principiul egalității armelor.

3.1. Sprijin financiar pentru statele membre

Dezvoltarea unor sisteme informatice adecvate care să fie utilizate în domeniul justiției necesită timp și, ceea ce este și mai important, resurse. Prin urmare, o strategie cuprinzătoare pentru digitalizarea justiției în UE trebuie să abordeze **accesul la finanțare**.

Digitalizarea sistemelor de justiție, adoptarea soluțiilor digitale existente și introducerea unor soluții noi necesită investiții semnificative în infrastructură, proiectare, punere în aplicare, întreținere și formare²¹. Pentru a atinge un ritm suficient al schimbării, este necesară o abordare pe două niveluri:

- sprijin financiar pentru ca statele membre să înceapă cu adevărat transformarea digitală a sistemelor lor de justiție; și
- sprijin pentru punerea în aplicare a inițiativelor la nivelul UE.

Trebuie utilizate toate mijloacele disponibile pentru a sprijini trecerea la justiția digitală, inclusiv noile instrumente ale politicii de coeziune, noile programe „Justiție” și „Europa digitală”, precum și Mecanismul de redresare și reziliență.

Mecanismul de redresare și reziliență își propune de fapt să sprijine investițiile și reformele naționale care sunt esențiale pentru o redresare durabilă²². Din acest motiv, în stabilirea orientărilor care să ajute statele membre să elaboreze și să își prezinte planurile de redresare și reziliență pentru punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență, Comisia a subliniat faptul că transformarea digitală a sectorului justiției reprezintă unul dintre domeniile în care statele membre sunt încurajate puternic să își concentreze reformele și investițiile²³. Inițiativele naționale din această privință pot fi încadrate la obiectivul constând într-o cotă de

²¹ Formarea profesioniștilor din domeniul justiției cu privire la instrumentele și tehnologiile digitale este abordată în Comunicarea Comisiei, *Asigurarea justiției în UE - O strategie europeană de formare judiciară pentru 2021-2024* [COM(2020) 713].

²² Comisia va verifica amănunțit pentru a se asigura că nu se finanțează de două ori aceleași investiții. MRR are scopul de a finanța investiții suplimentare și de a nu exclude investițiile care pot fi realizate prin alte mecanisme.

²³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/3_en_document_travail_service_part1_v3_en_0.pdf.

cheltuieli în domeniul digital de 20 % din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, pentru a realiza o „Europă pregătită pentru era digitală”.

Propunerile Comisiei privind politica de coeziune pentru perioada 2021-2027 recunosc nevoia de digitalizare pe scară largă și consolidează legătura cu recomandările specifice fiecărei țări din cadrul semestrului european, care au identificat digitalizarea justiției drept prioritate pentru unele state membre încă din 2016²⁴. Prin urmare, statele membre trebuie să valorifice la maximum oportunitățile oferite de noua perioadă de programare, în special în cadrul Fondului european de dezvoltare regională²⁵ și al Fondului social european Plus.

Instrumentul de sprijin tehnic²⁶ va oferi sprijin tuturor statelor membre pentru punerea în aplicare a unor reforme structurale, inclusiv în domeniul justiției. Comisia are deja o experiență semnificativă în implementarea de proiecte referitoare la digitalizarea sistemelor de justiție în mai multe state membre în cadrul Programului actual de sprijin pentru reforme structurale (PSRS).

Potrivit experienței Comisiei în ceea ce privește guvernarea electronică, transformarea digitală este un aspect al reformelor structurale ale sistemelor de justiție, care ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra acestora (guvernanță, gestionarea resurselor umane, gestionarea cauzelor etc.). O condiție prealabilă pentru digitalizarea sistemelor este reconfigurarea acestor procese și proiectarea sistemelor care le sprijină, ținând întotdeauna seama de cetățeni și de întreprinderi. Reforma structurală de transformare digitală fără a avea în vedere restructurarea proceselor de nivel înalt ar avea un impact limitat.

În ceea ce privește inițiativele de digitalizare cu o dimensiune europeană, ar trebui să fie disponibil sprijin în cadrul noului **program „Justiție”** și al noului **program „Europa digitală”**. Ambele instrumente încurajează digitalizarea justiției, de exemplu prin sprijinirea instituirii unor soluții interoperabile²⁷ pentru o cooperare transfrontalieră mai eficientă și pentru interconectarea registrelor și a bazelor de date. Programul „Europa digitală” va oferi, de asemenea, oportunități de realizare a mai multor inițiative pilot de tehnologie inovatoare la nivel multisectorial, în special cele bazate pe IA și pe tehnologii ale registrelor distribuite (blockchain).

²⁴ Croația din 2016, Cipru din 2017, Belgia din 2018 și Grecia în 2020.

²⁵ În special, în cadrul obiectivului de politică „O Europă mai inteligentă prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente”, al obiectivului specific „Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor”. Investițiile trebuie să fie consecvente cu strategiile naționale sau regionale privind specializarea inteligentă și să contribuie la transformarea economică inteligentă.

²⁶ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Instrumentului de sprijin tehnic (COM/2020/409 final).

²⁷ Comisia și-a anunțat intenția de a evalua Cadrul european de interoperabilitate (EIF) pentru a evalua sprijinul pe care îl acordă guvernelor pentru a crea servicii publice digitale interoperabile (și anume, servicii care sunt disponibile integral online și care pot fi utilizate de către întreprinderi și cetățeni în orice țară din UE). Inițiativa va propune și o nouă strategie privind interoperabilitatea pentru guvernele UE. <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12579-Interoperable-digital-public-services-European-Interoperability-Framework-evaluation-strategy>.

Acțiuni propuse	Responsabili	Termen
Sprijinirea furnizării de servicii noi pentru cetățeni și întreprinderi prin digitalizarea sistemelor de justiție și a serviciilor publice relevante în cadrul noilor instrumente ale politicii de coeziune	Comisia/statele membre	În derulare până în 2027
Prioritizarea includerii măsurilor de digitalizare a justiției în planurile naționale de redresare și reziliență	Statele membre	În derulare până în 2026
Transmiterea cererilor în cadrul instrumentului de sprijin tehnic pentru digitalizarea sistemelor de justiție	Statele membre	În derulare până în 2027
Oferirea de sprijin financiar în cadrul programelor „Justiție” și „Europa digitală” (2021-2027) pentru inițiativele care facilitează digitalizarea justiției la nivelul UE	Comisia/statele membre	În derulare până în 2027
Punerea în aplicare a unor proiecte concrete pentru digitalizarea sistemelor de justiție naționale și a serviciilor publice relevante, de exemplu, crearea de registre și baze de date electronice, de sisteme de gestionare a cauzelor și de canalelor de comunicare securizate, precum și dotarea autorităților judiciare cu instrumente de videoconferință și asigurarea accesibilității în contextul digitalizării	Statele membre	În derulare până în 2027

3.2. Transformarea canalului digital în opțiune implicită în cooperarea judiciară transfrontalieră din cadrul UE

Până în prezent, digitalizarea procedurilor de cooperare judiciară transfrontalieră s-a bazat în principal pe inițiative voluntare între statele membre²⁸. Pare însă că această abordare și-a atins limitele. De exemplu²⁹, în domeniul dreptului civil și comercial, șapte state membre utilizează instrumente de comunicare digitală pentru toate instrumentele juridice relevante ale UE atunci când comunică cu alte autorități competente, șase state le utilizează într-un context limitat, iar șapte state nu le utilizează deloc în prezent. Această fragmentare generează ineficiențe de durată - printre altele, utilizarea în continuare a canalului de comunicare pe suport de hârtie generează costuri financiare inutile și are un impact negativ asupra mediului. În plus, utilizarea instrumentelor de comunicare digitală nu răspunde, în sine, necesității de a dispune de proceduri complet digitalizate, pentru care este nevoie de mecanisme juridice adecvate.

Comisia a propus deja o abordare nouă a digitalizării în legătură cu anumite acte normative ale UE. La 31 mai 2018, Comisia a propus modificări ale Regulamentului privind notificarea sau comunicarea actelor³⁰ și ale Regulamentului privind obținerea de probe³¹. Printre altele,

²⁸ În prezent, numai câteva state membre iau parte la un proiect-pilot de comunicare a ordinelor de plată europene prin mijloace digitale.

²⁹ A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare.

³⁰ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului privind notificarea sau comunicarea în statele

aceste regulamente stabilesc un cadru juridic pentru comunicarea dintre autoritățile naționale în contextul cooperării transfrontaliere. Studiile de impact ale Comisiei³² au arătat în mod clar că actuala cooperare bazată pe comunicarea pe suport de hârtie prezintă o serie de deficiențe, aceasta având un impact negativ asupra costurilor și a eficacității procedurilor judiciare. Pentru a asigura relevanța procedurilor într-o lume din ce în ce mai digitală, modificările propuse prevăd transmiterea electronică drept canal implicit pentru comunicarea și schimbul de documente³³. În iunie 2019, UE a adoptat Directiva privind restructurarea și a doua șansă³⁴, care permite salvarea întreprinderilor viabile care se află într-o situație dificilă și acordarea unei a doua șanse întreprinzătorilor care au intrat în faliment, dar care sunt onești. Unul dintre obiectivele acesteia este digitalizarea treptată a procedurilor de insolvență, care va ajuta la reducerea costurilor și a duratei acestora.

Pe baza acestei experiențe, astfel cum a anunțat în Programul său de lucru pentru 2021³⁵, Comisia va face un pas înainte și va propune acte normative privind digitalizarea în continuare a procedurilor de cooperare judiciară în materie civilă, comercială și penală. Această propunere ar putea:

- să impună statelor membre să utilizeze implicit **canalele digitale** pentru comunicarea și schimburile de date transfrontaliere între autoritățile naționale competente;
- să impună statelor membre să accepte **comunicarea electronică** pentru procedurile transfrontaliere care implică cetățeni și întreprinderi, fără a exclude utilizarea suportului de hârtie;
- să garanteze că soluțiile și principiile prevăzute în Regulamentul e-IDAS³⁶ sunt transmise și utilizate, în special:
 - principiul potrivit căruia **unui document electronic nu i se refuză efectul juridic și posibilitatea de a fi acceptat ca probă în procedurile judiciare** exclusiv pe motiv că este în format electronic;
 - **identificarea electronică³⁷ și semnăturile/ștampilele electronice** ar trebui să devină acceptabile pentru transmiterea digitală a documentelor judiciare și ar trebui convenite nivelurile de asigurare corespunzătoare.

membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială (notificarea sau comunicarea actelor) (COM/2018/379 final).

³¹ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială (COM/2018/378 final).

³² SWD/2018/285 final.

³³ Regulamentele au fost adoptate la sfârșitul lunii noiembrie 2020.

³⁴ Directiva (UE) 2019/1023 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind cadrele de restructurare preventivă, remiterea de datorie și decăderile, precum și măsurile de sporire a eficienței procedurilor de restructurare, de insolvență și de remitere de datorie și de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 (Directiva privind restructurarea și insolvența) (JO L 172, 26.6.2019, p. 18).

³⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_en.

³⁶ Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (JO L 257, 28.8.2014, p. 73).

³⁷ Identitatea digitală este un factor favorizant esențial al pieței unice și un factor-cheie determinant al transformării digitale a administrației publice. Pe baza mandatului politic primit din partea Consiliului European, Comisia va propune o revizuire a Regulamentului e-IDAS pentru a permite europenilor să beneficieze de o identitate digitală europeană universal acceptată, care să poată fi utilizată în toate

- să ofere o bază pentru **prelucrarea datelor cu caracter personal**, în sensul Regulamentului general privind protecția datelor³⁸ și al normelor aplicabile ale Uniunii privind protecția datelor și să stabilească responsabilitățile diferiților operatori de date și ale diferitelor persoane împuternicite de operatori;
- să se asigure că orice puncte de acces electronic stabilite în vederea utilizării de către publicul general **sunt adecvate pentru persoanele cu handicap**³⁹;
- să prevadă **arhitectura sistemului informatic de bază** în sens larg pentru comunicarea digitală pentru a se asigura că sistemele informatice naționale sunt interoperabile și pot comunica reciproc.

Procesul de digitalizare a cooperării judiciare în UE ar implica în mod sigur costuri care nu sunt neglijabile. În această privință, statele membre trebuie să poată beneficia de sprijin financiar din partea UE. Soluțiile informatice generice dezvoltate la nivelul UE în vederea utilizării de către toate statele membre ar putea fi o măsură importantă de reducere a costurilor.

Acțiune propusă	Responsabili	Termen
Propunere legislativă privind digitalizarea cooperării judiciare transfrontaliere (a se vedea Programul de lucru al Comisiei pentru 2021)	Comisia	T4 2021

3.3. Inteligența artificială (IA)

Un studiu al Comisiei⁴⁰ a arătat că rata de adoptare a noilor tehnologii, de exemplu inteligența artificială, diferă de la un stat membru la altul și în cadrul acestora, însă are în general un ritm lent peste tot. Utilizarea aplicațiilor IA poate aduce multe beneficii, cum ar fi utilizarea informațiilor în moduri noi și foarte eficiente, și poate îmbunătăți accesul la justiție, inclusiv prin reducerea duratei procedurilor judiciare. În același timp, posibila opacitate sau posibilele prejudecăți încorporate în anumite aplicații IA pot da naștere unor riscuri și dificultăți privind respectarea și aplicarea efectivă a drepturilor fundamentale, inclusiv, în special, a dreptului la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil⁴¹.

procedurile publice și private online care necesită utilizarea identificării electronice și a autentificării online. Aceste evoluții sunt relevante și importante și pentru domeniul justiției și trebuie să fie luate în considerare.

³⁸ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (Text cu relevanță pentru SEE).

³⁹ În conformitate cu cerințele de accesibilitate pentru serviciile de comunicare electronică prevăzute în Directiva (UE) 2019/882 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor (JO L 151, 7.6.2019, p. 70-115).

⁴⁰ *Studiu privind utilizarea tehnologiilor inovatoare în domeniul justiției*; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4fb8e194-f634-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.

⁴¹ Aceste aspecte sunt prezentate în Carta etică europeană privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare a Consiliului Europei. Carta include, de asemenea, orientări privind modalitatea de abordare a dificultăților și de utilizare a tehnologiilor IA într-un mod care să respecte drepturile tuturor părților vizate. <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>.

Pentru a valorifica oportunitățile oferite de tehnologiile IA, abordând în același timp riscurile asociate, în acțiunile subsecvente Cărții albe privind inteligența artificială din februarie 2020, Comisia a deschis o consultare publică și a primit puncte de vedere din partea diverselor părți interesate potrivit cărora utilizarea aplicațiilor IA în domeniul justiției ar putea fi un caz de utilizare cu risc ridicat, în special dacă sunt utilizate în procesele decizionale cu efecte semnificative asupra drepturilor persoanelor⁴². Cerințele propuse în Cartea albă referitoare la o transparență sporită, la supravegherea umană, la precizia și soliditatea acestor sisteme au scopul de a facilita utilizarea benefică a acestora, asigurând, în același timp, respectarea drepturilor fundamentale (inclusiv nediscriminarea pe criteriul de sex, origine rasială sau etnică, religie sau credință, handicap, vârstă sau orientare sexuală), precum și susținerea statului de drept și a principiilor privind respectarea garanțiilor procedurale. Utilizarea instrumentelor de inteligență artificială poate oferi sprijin, însă nu trebuie să afecteze puterea de decizie a judecătorilor sau independența judiciară.

Cercetările⁴³ recente ale Comisiei au arătat că autoritățile judiciare adoptă într-o măsură din ce în ce mai mare aplicații bazate pe IA. Anonimizarea hotărârilor judecătorești, transpunerea vocii în text și transcrierea, traducerea automată, roboții de chat în sprijinul accesului la justiție și automatizarea proceselor roboților⁴⁴ prezintă un interes special în domeniul justiției.

Ca și în alte sectoare, utilizarea aplicațiilor IA în sectorul justiției ar putea fi foarte benefică. Printr-o coordonare mai bună la nivelul UE s-ar putea evita dublarea eforturilor naționale și s-ar putea crea sinergii semnificative. De asemenea, s-ar putea asigura interoperabilitatea și, în cele din urmă, s-ar putea transforma proiectele-pilot eficace în soluții la nivelul întregii UE. Multe soluții IA utilizate în prezent se bazează pe tehnologii de învățare automată, care necesită ca sistemele să fie „instruite” utilizând date relevante. Prin urmare, trebuie să se exploreze și să se urmărească creșterea disponibilității seturilor de date publice produse de sistemul judiciar⁴⁵ în vederea reutilizării, printre altele, cu diferite soluții IA, cu respectarea deplină a normelor privind protecția datelor cu caracter personal, astfel cum se prevede în Comunicarea O strategie europeană privind datele⁴⁶.

Chiar dacă avantajele introducerii aplicațiilor bazate pe IA în sectorul justiției sunt clare, există, totuși, riscuri considerabile asociate cu utilizarea acestora în procesul automat de luare a deciziilor și în „activitățile polițienești bazate pe analiza predictivă”/„justiția predictivă”. Comisia consideră că anumite utilizări ale aplicațiilor IA în sectorul justiției implică riscuri specifice la adresa drepturilor fundamentale. Această perspectivă a fost împărtășită de părți interesate precum barouri, practicieni în domeniul dreptului, cadre universitare și organizații ale societății civile de la nivel european și național în reacțiile lor la consultarea publică

⁴² Cartea albă „Inteligența artificială - O abordare europeană axată pe excelență și încredere”, 19.2.2020, COM(2020) 65 final.

⁴³ Exemplificări suplimentare se găsesc în documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare și în *Studiul privind utilizarea tehnologiilor inovatoare în domeniul justiției*; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4fb8e194-f634-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.

⁴⁴ Automatizarea proceselor cum ar fi organizarea, planificarea și gestionarea echipamentelor, stabilirea priorităților, clasificarea și alocarea documentelor și a sarcinilor de către roboți.

⁴⁵ În contextul punerii în aplicare a Directivei (UE) 2019/1024 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public (JO L 172, 26.6.2019, p. 56).

⁴⁶ COM/2020/66 final.

deschisă referitoare Cartea albă privind IA (februarie-iunie 2020)⁴⁷. Ca acțiune subsecventă Cărții albe, Comisia lucrează la un cadru general pentru abordarea riscurilor tehnologiilor IA, incluzând, în special, aplicațiile IA cu risc ridicat. Pentru aplicațiile care prezintă un risc ridicat, trebuie să fie eliminate potențialele prejudecăți. În acest scop, Comisia ia în considerare cerințele privind posibila testare a aplicațiilor, precum și necesitatea furnizării unei documentații relevante cu privire la scopul și funcționalitățile acestora.

Atunci când se utilizează învățarea automată, riscurile legate de obținerea unor rezultate distorsionate de prejudecăți și de o eventuală discriminare împotriva femeilor și a unor grupuri specifice, cum ar fi persoanele cu o anumită origine etnică minoritară sau rasială, sunt ridicate și trebuie să fie eliminate. Prin urmare, trebuie acordată o atenție specială calității datelor de antrenament utilizate⁴⁸, inclusiv reprezentativității și relevanței acestora în legătură cu scopurile și contextul aplicării avute în vedere și modul în care aceste sisteme sunt concepute și elaborate pentru a asigura faptul că pot fi utilizate cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale. Opacitatea anumitor aplicații IA poate constitui o provocare în ceea ce privește nevoia de a justifica deciziile, principiul egalității armelor în privința părților din procedurile judiciare, precum și cu privire la alte principii. Sunt necesare măsuri adecvate pentru a garanta protecția drepturilor fundamentale, inclusiv dreptul la egalitate de tratament și la protecția datelor, și pentru a asigura o dezvoltare și o utilizare responsabilă, centrată pe om, a instrumentelor IA atunci când utilizarea lor este adecvată în principiu.

Cu toate acestea, procesul de adoptare a hotărârilor finale trebuie să rămână o activitate și o decizie umană. Numai un judecător poate garanta respectarea reală a drepturilor fundamentale, poate echilibra interese contrare și poate reflecta schimbările permanente din societate în analiza unei cauze. În același timp, este important ca hotărârile să fie pronunțate de judecători care înțeleg pe deplin aplicațiile IA și toate informațiile luate în considerare în acestea pe care le pot utiliza în activitatea lor, astfel încât să își poată explica deciziile. Utilizarea aplicațiilor IA nu trebuie să împiedice un organism public să ofere explicații pentru deciziile sale. Prin urmare, este important ca judecătorii și procurorii să fie beneficiere de formare cu privire la utilizarea aplicațiilor IA⁴⁹.

Chiar dacă aceste aspecte vor face obiectul unei analize suplimentare, anumite măsuri specifice pot fi propuse deja, după cum urmează:

Acțiuni propuse	Responsabili	Termen
Schimb de bune practici și lecții învățate privind utilizarea tehnologiilor inovatoare în justiție de către statele membre și instituțiile UE, de agențiile și organismele JAI, precum și de organizațiile practicienilor în domeniul dreptului; în acest scop, Comisia va organiza webinare de specialitate trimestriale pentru fiecare subiect	Comisia/Staatele membre/agențiile JAI	T1 2021 și ulterior
Explorarea modalităților de a crește disponibilitatea datelor relevante prelucrabile automat produse de sistemul judiciar în vederea	Comisia/staatele membre	2021 și ulterior

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12270-White-Paper-on-Artificial-Intelligence-a-European-Approach/public-consultation>.

⁴⁸ Calitatea datelor de antrenament înseamnă că datele trebuie să fie relevante, corecte și reprezentative în legătură cu scopul și contextul aplicării avute în vedere.

⁴⁹ COM(2020) 713.

creării unor soluții IA de învățare automată de încredere care să fie utilizate de părțile interesate, cum ar fi autoritățile judiciare și practicienii în domeniul dreptului, inclusiv sectorul privat		
---	--	--

3.4. Instrumente informatice mai bune pentru accesul la informații prin interconectarea registrelor

Pentru a-și exercita drepturile și pentru a avea acces deplin la justiție, cetățenii au nevoie de acces la informații. Aceștia pot utiliza deja instrumente de informare publică precum EUR-Lex⁵⁰, care oferă acces la informații juridice, și portalul european e-justiție⁵¹, care oferă acces la informații privind justiția, însă au nevoie de modalități mai bune și mai eficiente pentru accesul la informații și documente personale. În acest context, este, de asemenea important să se asigure accesibilitatea pentru persoanele cu handicap. Întreprinderile au nevoie de instrumente digitale pentru a accesa informații, pentru a interacționa cu autoritățile naționale și pentru a se bucura de un acces efectiv la justiție. Accesul digital la justiție poate facilita operațiunile, poate reduce costurile și sarcina de reglementare și, totodată, poate îmbunătăți accesul tuturor întreprinderilor, în special al IMM-urilor, la piața unică. Practicienii în domeniul dreptului trebuie să le poată oferi clienților asistență de cel mai înalt nivel, în special prin comunicarea cu instanțele și prin transmiterea documentelor în condiții de siguranță și de eficiență. Este important ca autoritățile naționale și europene să dispună de instrumentele adecvate pentru o comunicare securizată cu alte țări și pentru a face schimb de probe și de documente. Agențiile UE din domeniul justiției și al afacerilor interne au nevoie de mijloace eficiente pentru a sprijini autoritățile naționale și pentru a coopera în mod eficace între ele.

În ultimul deceniu, pe lângă activitatea desfășurată în legătură cu e-guvernarea⁵², Comisia și statele membre au adoptat mai multe inițiative care au produs rezultate pozitive în ceea ce privește digitalizarea justiției⁵³. Cetățenii, autoritățile publice și întreprinderile beneficiază deja de instrumente digitale care îmbunătățesc transparența, facilitează accesul la probe în procedurile penale și reduc întârzierile și costurile administrative inutile. De exemplu, portalul e-justiție este sursa principală de informații juridice și practice din UE în domeniul justiției pentru publicul larg. Acesta oferă, de asemenea, acces la registrele interconectate, printre altele, prin sistemul de interconectare a registrelor comerțului (BRIS)⁵⁴, care reunește

⁵⁰ <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=ro>.

⁵¹ <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home&plang=ro>.

⁵² E-guvernarea se ocupă de procesul general al transformării digitale a administrațiilor publice, dar este necesar un accent sectorial. Portalul e-justiție pune accentul pe digitalizarea sistemelor de justiție, pe interacțiunile dintre autoritățile judiciare și alte autorități competente și pe serviciile publice care sunt relevante pentru procedurile judiciare. Mai multe informații privind activitatea Comisiei referitoare la e-guvernare pot fi consultate aici: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/egovernment_ro.
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/egovernment-action-plan>.

⁵³ Ca urmare a punerii în aplicare a mai multor strategii și planuri de acțiune succesive privind e-justiția [în prezent Strategia privind e-justiția 2019-2023 (Consiliu, 2019/C 96/04) și Planul de acțiune 2019-2023 privind e-justiția europeană (2019/C 96/05)].

⁵⁴ Instituit prin Directiva 2012/17/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2012 de modificare a Directivei 89/666/CEE a Consiliului și a Directivelor 2005/56/CE și 2009/101/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului în ceea ce privește interconectarea registrelor centrale, ale comerțului și ale societăților (JO L 156, 16.6.2012, p. 1), codificată în prezent prin Directiva (UE)

registrele comerțului din statele membre și țările din SEE, oferă acces public la informații referitoare la peste 20 de milioane de societăți cu răspundere limitată din întreaga Europă și permite registrelor comerțului să facă schimb de informații cu privire la cazurile transfrontaliere.

De la registrele de jurisprudență la informațiile privind întreprinderile, statele membre operează deja mai multe registre și baze de date care conțin informații de interes public sau specific. Acestea ajută persoanele fizice și întreprinderile și, adesea, sunt esențiale pentru activitatea practicienilor din domeniul dreptului. Multe astfel de registre s-au mutat deja online și, în unele cazuri, au fost instituite sau sunt în curs de instituire interconectări la nivelul UE.

Statele membre fac schimb de informații privind cazierile judiciare începând din aprilie 2012⁵⁵, utilizând software de implementare de referință pus la dispoziție de către Comisie⁵⁶. Această abordare a fost consolidată în aprilie 2019, odată cu adoptarea unui Regulament⁵⁷ de stabilire a unui sistem centralizat pentru determinarea statelor membre care dețin informații privind condamnările resortisanților țărilor terțe și ale apatrizilor (ECRIS-TCN)⁵⁸. În mod similar, schimbul de informații între autorități și accesul la informații multilingve a fost facilitat prin sistemul de interconectare a registrelor comerțului (BRIS), care oferă acces la peste 20 de milioane de societăți cu răspundere limitată din UE, și prin sistemul de interconectare a registrelor de insolvență (IRI)⁵⁹. Directivele (UE) 2019/1151⁶⁰ și 2019/2121⁶¹ introduc cerințe noi privind digitalizarea registrelor comerciale și furnizarea informațiilor între registrele comerțului și către public prin intermediul BRIS⁶². Interconectarea cărților funciare (LRI) este un proiect-pilot desfășurat într-un număr mic de

2017/1132 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale (JO L 169, 30.6.2017, p. 46).

⁵⁵ Pe baza Deciziei-cadru 2009/315/JAI a Consiliului (JO L 93, 7.4.2009, p. 23) și a Deciziei 2009/316/JAI a Consiliului (JO L 93, 7.4.2009, p. 33).

⁵⁶ Al doilea raport de punere în aplicare privind ECRIS va fi adoptat în curând.

⁵⁷ Regulamentul (UE) 2019/816 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 de stabilire a unui sistem centralizat pentru determinarea statelor membre care dețin informații privind condamnările resortisanților țărilor terțe și ale apatrizilor (ECRIS-TCN), destinat să completeze sistemul european de informații cu privire la cazierile judiciare, și de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1726 (JO L 135, 22.5.2019, p. 1).

⁵⁸ Sistemul ECRIS-TCN este dezvoltat în prezent de către eu-LISA.

⁵⁹ Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (JO L 141, 5.6.2015, p. 19-72).

⁶⁰ Directiva (UE) 2019/1151 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește utilizarea instrumentelor și a proceselor digitale în contextul dreptului societăților comerciale (JO L 186, 11.7.2019, p. 80-104).

⁶¹ Directiva (UE) 2019/2121 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește transformările, fuziunile și divizările transfrontaliere (JO L 321, 12.12.2019, p. 1-44).

⁶² Directiva (UE) 2019/1151 permite și consolidează utilizarea instrumentelor și a proceselor digitale pe piața unică. Această directivă face posibilă înființarea unei societăți și înregistrarea unei sucursale în totalitate online și depunerea online a tuturor documentelor societății solicitate de registrele comerțului. Directiva oferă sistemului de interconectare a registrelor comerțului (BRIS) funcționalități noi, inclusiv noi schimburi de informații între registrele comerțului din UE privind (i) persoanele cărora li s-a interzis dreptul de a exercita o funcție de conducere, (ii) sucursalele transfrontaliere și modificările aduse informațiilor privind societățile comerciale, (iii) noi seturi de date privind societățile disponibile gratuit prin intermediul interfeței de căutare de pe portalul e-justiție. Directiva (UE) 2019/2121 consolidează și mai mult BRIS cu noi schimburi de informații între registrele comerțului din UE și informații publice noi privind transformările, fuziunile și divizările.

state membre, însă, pentru a exploata pe deplin potențialul acestuia, ar trebui ca acesta să fie extins la nivelul întregii UE. Directiva (UE) 2015/849⁶³ impune statelor membre să își interconecteze registrele naționale ale beneficiarilor reali. Sistemul de interconectare a registrelor privind beneficiarii reali (BORIS) va servi drept serviciu de căutare centralizat pentru toate informațiile conexe. Acest lucru va spori transparența în privința beneficiarilor reali, în vederea unei mai bune prevenirii a utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului.

Accesarea jurisprudenței instanțelor naționale printr-un formular electronic este, de asemenea, o premisă pentru, printre altele, o mai mare transparență, aplicarea uniformă a dreptului UE și construirea unor sisteme informatice interoperabile. Identificatorul european de jurisprudență (ECLI)⁶⁴, un identificator uniform care utilizează același format recognoscibil pentru toate instanțele din statele membre și de la nivelul UE, a fost elaborat pentru a facilita citarea corectă a hotărârilor judecătorești. Comisia va lua în considerare modalități de promovare a utilizării ECLI și, în măsura posibilului, a obligativității acestuia.

Statele membre trebuie să urmărească cu prioritate instituirea de registre și de baze de date electronice. Bazele de date electronice sunt ușor de consultat, reduc la minimum timpul și costul pentru utilizatori și sunt reziliente la crize precum pandemia de COVID-19. Digitalizarea bazelor de date și a registrelor este o condiție prealabilă pentru interconectarea acestora la nivelul UE în beneficiul utilizatorilor transfrontalieri și pentru a sprijini piața unică. Regulamentul privind portalul digital unic⁶⁵ impune o digitalizare completă a interfeței pentru utilizatori a unor evenimente de viață și proceduri principale pentru utilizatorii transfrontalieri. Interconectările reduc, de asemenea, riscul de fraudă, facilitând efectuarea de cercetări specifice în țări diferite în același timp.

Digitalizarea registrelor și a bazelor de date este, totodată, un factor favorizant esențial pentru respectarea principiului „doar o singură dată” și pentru crearea unor spații europene comune ale datelor privind justiția în conformitate cu Comunicarea *O strategie europeană privind datele*.

În plus, ori de câte ori este posibil, statele membre trebuie să recurgă la utilizarea videoconferințelor. Utilizarea videoconferințelor în procedurile judiciare, în cazul în care este permisă prin lege, reduce semnificativ necesitatea unor deplasări împovărătoare și costisitoare și poate facilita procedurile. La nivel național se utilizează deja numeroase soluții de videoconferință, însă Planul de acțiune 2019-2023 privind e-justiția⁶⁶ citează ca prioritate utilizarea videoconferințelor în procedurile transfrontaliere. Acest lucru va implica, însă, dezvoltarea unor sisteme naționale în strânsă coordonare la nivelul UE, pentru a asigura încrederea reciprocă, interoperabilitatea și securitatea. Prin urmare, statele membre trebuie să

⁶³ Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (JO L 141, 5.6.2015, p. 73).

⁶⁴ Concluziile Consiliului privind identificatorul european de jurisprudență (ECLI) și un set minim de metadate uniforme pentru jurisprudență (JO C 360, 24.10.2019, p. 1).

⁶⁵ Regulamentul (UE) 2018/1724 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 octombrie 2018 privind înființarea unui portal digital unic (gateway) pentru a oferi acces la informații, la proceduri și la servicii de asistență și de soluționare a problemelor și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012, JO L 295, 21.11.2018, p. 1).

⁶⁶ Planul de acțiune 2019-2023 privind e-justiția europeană (JO C 96, 13.3.2019, p. 9).

facă periodic schimb de informații cu privire la activitățile aflate în derulare în acest domeniu și la bunele practici. Utilizarea videoconferințelor nu trebuie să încalce dreptul la un proces echitabil și drepturile la apărare, cum ar fi dreptul de a participa la propriul proces, dreptul la comunicare confidențială cu avocatul, dreptul de a adresa întrebări martorilor și dreptul de a contesta probele.

Acțiuni propuse	Responsabili	Termen
Participarea tuturor statelor membre la sistemul de interconectare a registrelor de insolvență impus de Regulamentul (UE) 2015/848	Statele membre	30 iunie 2021
Modernizarea BRIS pentru a sprijini noile funcționalități impuse de Directiva (UE) 2019/1151	Comisia/statele membre	Primul set de modificări: 1 august 2021 Al doilea set de modificări: 1 august 2023
Modernizarea BRIS pentru a sprijini noile funcționalități impuse de Directiva (UE) 2019/2121	Comisia/statele membre	31 ianuarie 2023
Participarea tuturor statelor membre la interconectarea cărților funciare	Comisia/statele membre	2024
Încurajarea statelor membre în direcția dotării cu echipamente de videoconferință, în conformitate cu dreptul intern, în strânsă coordonare între ele și, după caz, cu utilizarea finanțării din partea UE în acest sens	Statele membre	T1 2021 și ulterior

3.5. Instrumente informatice pentru o cooperare transfrontalieră securizată în materie civilă, comercială și penală

e-CODEX ca standard de aur pentru comunicarea digitală securizată în cadrul procedurilor judiciare transfrontaliere

e-CODEX este instrumentul principal pentru crearea unei rețele de comunicare interoperabilă, securizată și descentralizată între sistemele informatice naționale în cadrul procedurilor judiciare transfrontaliere în materie civilă și penală⁶⁷. Acesta este un pachet de software care asigură conectarea între sistemele naționale, permițând utilizatorilor, cum ar fi autoritățile judiciare, practicienii în domeniul dreptului și membrii publicului larg, să trimită și să primească documente, formulare juridice, probe și alte informații într-un mod rapid și sigur. e-CODEX este deja utilizat de sistemul de schimb digital de probe electronice (eEDES) și de anumite proiecte-pilot⁶⁸. El are, de asemenea, scopul de a susține sistemul informatic

⁶⁷ e-CODEX a fost dezvoltat și întreținut cu sprijin financiar din partea UE.

⁶⁸ eEDES (pentru comunicarea ordinelor europene de anchetă și a cererilor de asistență judiciară reciprocă în procedurile penale); schimbul digital voluntar al cererilor în temeiul somației europene de plată și al

descentralizat care urmează să fie instituit în contextul noilor regulamente privind notificarea sau comunicarea actelor și obținerea de probe.

În prezent, e-CODEX este gestionat de un consorțiu de state membre și alte organizații⁶⁹. Pentru a-i asigura sustenabilitatea pe termen lung, Comisia a adoptat o propunere⁷⁰ de încredințare a dezvoltării și întreținerii acestuia Agenției UE pentru Gestionarea Operațională a Sistemelor Informatice la Scară Largă în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție (eu-LISA)⁷¹. Este important ca această legislație să fie în vigoare și pregătită pentru preconizata preluarea de către eu-LISA a e-CODEX de la 1 iulie 2023 și, prin urmare, Comisia va colabora îndeaproape cu colegii pentru ca propunerii respective să i se dea curs. În plus, viitoarea strategie a UE în materie de securitate cibernetică va oferi un cadru transversal, însoțit de propuneri legislative pentru a spori și mai mult securitatea rețelelor și a sistemelor informatice.

Extinderea domeniului de aplicare al eEDES

Sistemul de schimb digital de probe electronice (eEDES) este un instrument informatic prin care autoritățile din statele membre pot face, în mod securizat, schimb de ordine europene de anchetă, de cereri de asistență judiciară reciprocă și de probe aferente în format digital. În prezent, autoritățile trimit cereri și primesc probe prin intermediul serviciilor poștale (de durată) sau prin mijloace electronice care nu asigură întotdeauna nivelurile necesare de securitate. În acest context și având în vedere nevoia din ce în ce mai mare de a obține rapid probele electronice în cadrul anchetelor penale transfrontaliere, statele membre au solicitat crearea unei platforme securizate⁷². Sistemul eEDES este proiectat să îmbunătățească în mod direct eficiența și durata procedurilor de cooperare existente, asigurând totodată securitatea schimburilor și permițând verificarea autenticității și a integrității documentelor transmise. De asemenea, este conceput astfel încât să fie interoperabil cu sistemele naționale de gestionare a cauzelor. Toate statele membre trebuie să se conecteze rapid la eEDES pentru a genera cu adevărat valoare adăugată europeană.

Sistemul eEDES ar trebui să fie dezvoltat în continuare. În special, el ar trebui extins pentru a permite comunicarea securizată între autoritățile competente și furnizorii de servicii relevanți în cadrul noului Regulament privind probele electronice⁷³, la momentul adoptării acestuia,

procedurii privind cererile cu valoare redusă; iSupport (un sistem electronic de gestionare a cauzelor și de comunicații sigure pentru recuperarea transfrontalieră a obligațiilor de întreținere).

⁶⁹ Austria, Belgia, Cehia, Croația, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Jersey, Letonia, Lituania, Malta, Norvegia, Polonia, Portugalia, Regatul Unit, România, Spania, Turcia, Țările de Jos și Ungaria; Consiliul Barourilor și Societăților de Avocatură din Europa și Consiliul Notariatelor din Uniunea Europeană.

⁷⁰ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind un sistem informatic pentru comunicarea transfrontalieră în cadrul procedurilor civile și penale (sistemul e-CODEX) și de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1726 [COM(2020) 712].

⁷¹ Regulamentul (UE) 2018/1726 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 noiembrie 2018 privind Agenția Uniunii Europene pentru Gestionarea Operațională a Sistemelor Informatice la Scară Largă în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție (eu-LISA) și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1987/2006 și a Deciziei 2007/533/JAI a Consiliului, precum și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1077/2011 (JO L 295, 21.11.2018, p. 99).

⁷² Concluziile Consiliului privind îmbunătățirea justiției penale în spațiul cibernetic (9 iunie 2016); <https://www.consilium.europa.eu/media/24300/cyberspace-en.pdf>.

⁷³ Comisia Europeană a propus Regulamentul privind probele electronice în aprilie 2018 [COM(2018)225 final 2018/0108 (COD)]. Consiliul a ajuns la o abordare generală privind regulamentul în cadrul Consiliului JAI

precum și între autoritățile statelor membre și agențiile JAI relevante. În continuare, componentele tehnice dezvoltate pentru eEDES ar putea evolua în instrumente reutilizabile pentru digitalizarea actelor juridice transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală de la nivelul UE. În această privință, viitorul domeniu de aplicare al eEDES va fi prevăzut în propunerea legislativă privind digitalizarea procedurilor de cooperare judiciară.

Acțiune propusă	Responsabili	Termen
Sprijinirea statelor membre prin dezvoltarea și extinderea unor instrumente comune pentru digitalizarea cooperării transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală (pe baza activității privind eEDES)	Comisia	2024

3.6. Justiția penală digitală

Modernizarea instrumentelor digitale pentru cooperare judiciară și schimb de informații în anchetele și procedurile penale în cadrul UE este esențială având în vedere amenințările la adresa securității, aflate în continuă evoluție, și ritmul schimbărilor tehnologice. Agențiile și organismele JAI, precum EPPO, Eurojust și Europol, trebuie să fie dotate corespunzător pentru a-și îndeplini misiunea, pentru a coopera între ele și cu autoritățile statelor membre și pentru a asigura coordonarea în materie penală.

Următoarele măsuri au fost identificate drept cele mai urgente în domeniul dreptului penal:

- Există un consens⁷⁴ larg privind necesitatea de a moderniza **sistemul de gestionare a cauzelor (CMS) al Eurojust**. Aceasta va trebui susținută financiar. Comisia va încerca să sprijine Eurojust în această activitate inclusiv prin programul „Europa digitală”⁷⁵;
- **conexiunile de tip „rezultat pozitiv/rezultat negativ”**⁷⁶ între CMS ale Eurojust, Europol și EPPO vor asigura faptul că acestea au cunoștință în orice moment de eventualele legături între anchetele sau urmărirea penale la care lucrează, în conformitate cu mandatele lor respective. Aceste interconectări, care vor permite organizațiilor respective să vadă dacă există un „rezultat pozitiv” între informațiile pe care le dețin și informațiile de la alte agenții și organisme ale UE, sunt deja prevăzute

care a avut loc la data de 7 decembrie 2018. Propunerea de regulament este inclusă pe lista de propuneri prioritare în așteptare din cadrul Programului de lucru al Comisiei pentru 2021.

⁷⁴ În urma discuțiilor privind conceptul de „justiție penală digitală” din cadrul Consiliului JAI din decembrie 2018, Comisia a început să lucreze la un studiu, în strânsă colaborare cu Eurojust. Raportul său ulterior (14 septembrie 2020) prezintă o gamă largă de dificultăți care afectează în mod special sistemele de justiție penală. În conformitate cu concluziile raportului, Comisia propune măsurile concrete prezentate în cele ce urmează.

⁷⁵ COM/2018/434 final.

⁷⁶ O abordare de tip „rezultat pozitiv/negativ” se bazează pe date minime, care divulgă date și informații cu caracter personal limitate. Aceasta permite părții solicitante să verifice dacă în sistemul (sistemele) informatic(e) ale unei organizații corespondente există informații pertinente cu privire la o persoană fizică, la o altă entitate sau la o cauză, fără a fi nevoie ca respectiva organizație corespondentă să dezvăluie mai multe detalii decât un răspuns de tipul „da, există date care corespund interogării” sau „nu, în evidențele noastre nu există date care să corespundă interogării”.

în majoritatea actelor juridice de instituire a acestor organizații - elementul esențial este, în acest moment, să se asigure faptul că interconectările funcționează astfel cum a fost prevăzut în legislație. În plus, în prezent nu există prevederi referitoare la legături de tip „rezultat pozitiv/negativ” între EPPO și Europol. Prin urmare, cadrul juridic al Europol ar trebui modificat în consecință. Comisia va aborda acest lucru ca parte a propunerii sale de consolidare a mandatului Europol, care va fi prezentată în decembrie 2020.

Decizia Consiliului privind schimbul de informații și cooperarea referitoare la **infrafracțiunile de terorism**⁷⁷ și **registruul Eurojust de combatere a terorismului** trebuie îmbunătățite. Decizia Consiliului este unul dintre puținele instrumente care impun statelor membre să partajeze informații privind cauzele lor referitoare la combaterea terorismului cu Europol și Eurojust și, prin aceasta, reprezintă o piatră de temelie a activității acestor agenții de sprijinire a statelor membre în combaterea terorismului. Pentru a maximiza beneficiile, toți actorii trebuie să fie de acord cu privire la informațiile care trebuie să fie furnizate și la etapa procedurii în care trebuie să se întâmple acest lucru. În același timp, protecția datelor și securitatea datelor trebuie să fie asigurate în conformitate cu Directiva privind asigurarea respectării legii⁷⁸, iar registrul Eurojust de combatere a terorismului trebuie să fie integrat în mod securizat în cadrul juridic și tehnic al acesteia. În acest scop, Comisia va prezenta o propunere legislativă privind schimburile referitoare la cazurile de terorism transfrontalier digital și va identifica potențiale îmbunătățiri viitoare ale cadrului Eurojust de prelucrare a datelor.

Constituirea unei echipe comune de anchetă (JIT) a fost recunoscută pe scară largă drept una dintre cele mai eficiente măsuri în desfășurarea unei anchete transfrontaliere. Echipele comune de anchetă reunesc anchetatori și procurori din statele membre și din țări din afara UE, cu sprijin din partea Europol și a Eurojust, dacă este necesar. Eficiența acestora ar putea fi îmbunătățită și mai mult printr-un mediu informatic specific adaptat nevoilor lor. Astfel, cooperarea ar deveni mai ușoară și mai rapidă, permițând constituirea și desfășurarea activității JIT cu o mai mare eficiență, de exemplu prin instrumente de comunicare și de stocare și schimb de documente/probe. Comisia intenționează să prezinte o propunere legislativă de Regulament privind o **platformă de colaborare pentru JIT**.

Schimburile digitale transfrontaliere ar trebui să fie, de asemenea, adaptate pentru a asigura **schimbul de fișiere mari**.

Practicienii din domeniul judiciar ar trebui să poată **identifica și conecta cauzele**. Atât autoritățile de aplicare a legii, cât și autoritățile judiciare trebuie să aibă posibilitatea de a afla dacă o anumită persoană este deja anchetată sau urmărită penal într-un alt stat membru. În ceea ce privește schimbul de fișiere mari (a se vedea mai sus), studiul privind justiția penală digitală transfrontalieră a propus opțiuni centralizate și descentralizate pentru soluționarea acestor aspecte, pornind de la soluțiile parțiale care sunt deja disponibile. Orice demers în

⁷⁷ Decizia 2005/671/JAI a Consiliului din 20 septembrie 2005 privind schimbul de informații și cooperarea referitoare la infracțiunile de terorism (JO L 253, 29.9.2005, p. 22).

⁷⁸ Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului (JO L 119, 4.5.2016, p. 89).

această privință trebuie întreprins cu respectarea deplină a normelor aplicabile privind protecția datelor cu caracter personal.

Acțiune propusă	Responsabili	Termen
Crearea unui nou sistem de gestionare a cauzelor pentru Eurojust în cadrul programului „Europa digitală”	Comisia/Eurojust	Începând cu T1 2021
Crearea unui grup operativ tehnic care să reunească Comisia și actori din sectorul JAI pentru a sprijini implementarea mecanismelor de tip „răspuns pozitiv/răspuns negativ” între agențiile relevante	Comisia, Eurojust, Europol, EPPO, OLAF	T1 2021
Includerea prevederii unei interconectări de tip „răspuns pozitiv/răspuns negativ” între EPPO și Europol în cadrul juridic al Europol (de confirmat)	Comisia	T4 2020
Propunere legislativă privind schimburile referitoare la cauzele de terorism transfrontalier digital (a se vedea Programul de lucru al Comisiei pentru 2021)	Comisia	T4 2021
Propunere legislativă de regulament privind o platformă de colaborare pentru JIT (a se vedea Programul de lucru al Comisiei pentru 2021)	Comisia	T4 2021
Proiect privind partajarea fișierelor mari și crearea unui mecanism de verificare a cauzelor judiciare transfrontaliere	Comisia	2021

3.7. Spațiul meu e-justiție

În mai multe state membre, persoanele fizice au deja acces electronic la diverse servicii oferite de sistemul judiciar și de administrațiile publice, de exemplu, emiterea de copii certificate (ale unei verificări a cazierului judiciar fără mențiuni, în vederea utilizării pentru candidatura la un loc de muncă, ale unei declarații privind starea civilă, ale unui certificat de naștere sau ale unui testament).

Aceste servicii economisesc timp, pot fi accesate de oriunde⁷⁹ și sunt disponibile chiar și în situații dificile, cum este cazul pandemiei de COVID-19. Cu toate acestea, se întâmplă adesea ca persoanele fizice și întreprinderile să nu aibă cunoștință pe deplin de existența lor. În plus, în pofida obligațiilor organismelor din sectorul public de a-și face site-urile și conținutul accesibile pentru persoanele cu handicap, în realitate, multe dintre aceste persoane se confruntă în continuare cu obstacole în calea utilizării unor astfel de servicii. Prin urmare, Comisia consideră că ar trebui instituit „Spațiul meu e-justiție” ca punct de intrare cu linkuri către serviciile naționale disponibile. Acest spațiu ar trebui să facă parte din portalul e-justiție și să fie gestionat în strânsă colaborare cu toate statele membre. Instrumentul s-ar aplica numai documentelor judiciare pe care o persoană sau reprezentantul legal al acesteia are permisiunea de a le consulta și/sau obține. El nu ar trebui să ofere acces la toate documentele judiciare referitoare la o persoană, în special cele din cadrul procedurilor penale, în care trebuie să se ajungă la un echilibru între confidențialitatea anchetei, dreptul

⁷⁹ Sub rezerva unui nivel adecvat de securitate, de exemplu, utilizarea identificării și a autorizării electronice.

suspectului/inculpatului la informare și dreptul victimei la informare și protecție și cu privire la care există prevederi specifice în dreptul Uniunii⁸⁰.

Ca prim pas, o colecție cuprinzătoare de linkuri ar putea fi afișată pe portalul e-justiție pentru a facilita accesul la serviciile electronice disponibile furnizate de sistemul judiciar și de autoritățile publice relevante. Apoi, ar putea fi luată în considerare asocierea mai strânsă a instrumentului cu sistemele naționale, astfel încât persoanele fizice și întreprinderile să poată depune cereri și să poată primi documente direct din portalul e-justiție. Acest lucru ar asigura o experiență uniformă a utilizatorilor în toate limbile oficiale ale UE, în timp ce sistemele naționale sunt adesea limitate la limba (limbile) națională (naționale). Scopul nu ar fi înlocuirea sistemelor naționale actuale sau viitoare.

„Spațiul meu e-justiție” ar trebui, de asemenea, să faciliteze accesul la justiție în cadrul procedurile transfrontaliere ale UE, în special procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă⁸¹ și cea de somație de plată⁸². În acest context, persoanele fizice, întreprinderile și reprezentanții legali ai acestora ar avea la dispoziție un punct de acces la nivelul UE din care ar putea depune cereri prin mijloace electronice și ar putea comunica fără probleme cu autoritățile naționale competente. Acest lucru ar putea contribui la eliminarea obstacolelor de ordin practic care stau în calea accesibilității și a aplicării rapide a instrumentelor relevante; în prezent, cererile sunt trimise de obicei prin poștă, ceea ce implică un risc și întârzieri inerente.

Acțiune propusă	Responsabili	Termen
Crearea pe portalul e-justiție a unei colecții de linkuri către serviciile electronice naționale furnizate de sistemul judiciar și de autoritățile publice	Comisia/statele membre	2023
Punerea la dispoziție a unui punct de acces la nivelul UE care să permită persoanelor fizice și întreprinderilor să înregistreze cereri europene cu valoare redusă și somații de plată și să comunice cu autoritățile naționale competente prin mijloace electronice	Comisia/statele membre	2024

3.8. Instrumente de cooperare, de coordonare și de monitorizare

Stadiul digitalizării sistemelor de justiție este deja reflectat periodic în diferite cadre de monitorizare, cum ar fi Tabloul de bord privind justiția în UE, Raportul privind statul de drept și semestrul european. Având în vedere că unele instrumente informatice vor fi dezvoltate în continuare, va fi important să se asigure, de asemenea, coerența diferitelor

⁸⁰ Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO L 142, 1.6.2012, p. 1). Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (JO L 315, 14.11.2012, p. 57).

⁸¹ Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă (JO L 199, 31.7.2007, p. 1).

⁸² Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată (JO L 399, 30.12.2006, p. 1).

instrumente și să se promoveze cooperarea strânsă cu statele membre ale UE și cu agențiile JAI, precum și coordonarea suplimentară în rândul statelor membre. Prin urmare, Comisia va monitoriza în continuare evoluțiile privind digitalizarea sistemelor de justiție și va încuraja cooperarea prin inițiative noi și va asigura bilanțuri periodice.

Tabloul de bord privind justiția în UE

Tabloul de bord privind justiția în UE oferă deja date comparative referitoare la diverse aspecte ale digitalizării sistemelor naționale de justiție, cum ar fi disponibilitatea și utilizare TIC. Începând cu 2021, Comisia își propune să includă date suplimentare privind digitalizarea în statele membre. Acest lucru ar trebui să permită o monitorizare mai aprofundată a domeniilor în care s-au înregistrat progrese și a dificultăților întâmpinate.

Schimbul de informații privind inițiativele naționale de digitalizare

Comisia va face propuneri statelor membre privind crearea unei secțiuni pe portalul e-justiție dedicată inițiativelor naționale referitoare la digitalizarea justiției. Acest lucru va oferi o prezentare generală cuprinzătoare a proiectelor, stimulând astfel convergența.

Forumul ministerial privind justiția digitală și bilanțul regulat

Tranziția digitală este în desfășurare și implică colaborarea cu parteneri atât la nivel național, cât și la nivelul UE. O abordare coordonată a sprijinului pentru digitalizare și colaborarea continuă cu toți partenerii sunt esențiale, iar un impuls politic puternic este necesar.

În 2021, pentru a menține elanul în acest sens, Comisia va organiza un „forum ministerial privind justiția digitală”, cu participare la nivel înalt din partea instituțiilor UE și a principalelor părți interesate. Pe termen mai lung, Comisia va lua în considerare forme suplimentare de cooperare și de coordonare cu privire la digitalizarea justiției, pentru că soluțiile trebuie să fie utile pentru toate părțile vizate. Printre aspectele naționale și de la nivelul UE care necesită coordonare se numără evoluții aflate în curs, activități planificate, oportunități de finanțare la nivel național și la nivelul UE, precum și o viziune prospectivă privind tehnologiile viitoare. Interacțiunile regulate vor încuraja înțelegerea și schimbul de bune practici și vor face posibilă monitorizarea măsurilor adoptate, inclusiv a celor propuse în prezenta Comunicare.

Acțiuni propuse	Responsabili	Termen
Îmbunătățirea monitorizării progreselor în ceea ce privește digitalizarea la nivel național prin intermediul tabloului de bord privind justiția în UE	Comisia	2021 și ulterior
Colectarea de informații pe portalul e-justiție privind inițiativele naționale referitoare la digitalizarea justiției	Comisia/statele membre	T1 2021 și ulterior
Organizarea unui „forum ministerial privind justiția digitală”	Comisia, statele membre, părțile interesate	2021
Bilanț regulat referitor la progresele înregistrate privind digitalizarea justiției	Comisia, statele membre, părțile interesate	Începând cu 2021

3.9. Digitalizarea justiției - pregătire pentru viitor

Tehnologia digitală evoluează în permanență. Apar mereu abordări și soluții noi pentru gestionarea, securizarea și schimbul de informații. Aceste evoluții afectează și domeniul digitalizării justiției. Fără o viziune clară și actuală a direcției spre care se îndreaptă schimbările, investițiile în sistemele de justiție digitală riscă să fie ineficiente și să nu ofere cel mai bun raport calitate-preț. În plus, apariția unor noi tehnologii atrage după sine necesitatea evaluării continue a impactului acestora, în special în ceea ce privește drepturile fundamentale și protecția datelor, după cum o demonstrează evoluțiile referitoare la inteligența artificială.

Toți cei care participă la digitalizarea justiției trebuie să fie la curent cu aceste evoluții. Toți actorii implicați trebuie să aibă acces la informații actualizate regulat pentru a le putea evalua din punct de vedere juridic, tehnic și bugetar, înainte de a lua orice decizii privind investițiile și măsurile de protecție. În plus, capacitatea semnificativă de cercetare existentă atât la nivelul statelor membre, cât și la nivelul UE poate fi utilizată pentru a investiga aspecte ale tehnologiei care sunt importante pentru societate în general, dar care rămân subdezvoltate deoarece prezintă un interes comercial scăzut.

Cercetările aflate în curs și activitățile prospective desfășurate de diferite entități, de exemplu de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei, ar putea fi mai concentrate, iar activitățile ar putea fi mai bine coordonate, pentru a se asigura faptul că toate aspectele digitalizării justiției primesc atenția pe care o merită. Trebuie să se caute sinergii cu activitatea privind inovarea și cu activitatea prospectivă în contextul centrului de inovare al UE pentru securitate internă, care este în curs de înființare în prezent.

În plus, precum în cazul multor alte politici, cooperarea este necesară nu numai la nivel european, ci și cu partenerii noștri de la nivel internațional, pentru a utiliza cât mai bine digitalizarea în vederea unei justiții mai sigure și eficiente. La rândul lor, infractorii exploatează și ei avantajele digitalizării, fie prin comiterea de infracțiuni online, fie utilizând instrumente digitale pentru desfășurarea activităților infracționale. Aceștia au profitat rapid de oportunitățile noi create de criza provocată de pandemia de COVID-19. Prin urmare, este foarte important ca autoritățile judiciare și autoritățile de aplicare a legii de la nivel european și din cadrul cooperării internaționale să aibă instrumentele adecvate pentru a accesa probe electronice relevante necesare pentru anchetarea și urmărirea acestor infracțiuni în mod eficace. Pachetul privind probele electronice⁸³ va furniza autorităților naționale de aplicare a legii și celor judiciare ordine europene de divulgare și ordine europene de păstrare pentru a obține probe electronice de la prestatorii de servicii pentru anchetele penale, indiferent de locul de stabilire a prestatorului sau de locul de stocare a informațiilor. Este important ca propunerile Comisiei să fie duse mai departe rapid de către colegiitori. În plus, trebuie încheiate negocierile în curs cu partenerii noștri internaționali - atât cu SUA, cât și în cadrul negocierilor privind un al Doilea protocol suplimentar la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică.

⁸³ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind ordinele europene de divulgare și de păstrare a probelor electronice în materie penală, COM/2018/225 final - 2018/0108 (COD); Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind desemnarea reprezentanților legali în scopul obținerii de probe în cadrul procedurilor penale COM/2018/226 final - 2018/0107 (COD).

Acțiune propusă	Responsabili	Termen
Împreună cu Centrul Comun de Cercetare, dezvoltarea unui program de monitorizare, analiză și previzionare privind tehnologia digitală relevantă pentru justiție	Comisia/statele membre	T2 2021
Crearea unui mecanism pe portalul e-justiție pentru raportarea, analiza, feedbackul și schimbul de bune practici, cu regularitate, cu privire la tehnologia informației relevantă pentru justiție	Comisia/statele membre	T2 2021

4. CONCLUZII

Deși eforturile depuse în cadrul UE au produs deja rezultate, datele arată că este nevoie de un pas hotărâtor pentru a fructifica întregul potențial al instrumentelor digitale moderne, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale.

Criza provocată de pandemia de COVID-19 a evidențiat provocările și riscurile pe care le presupune funcționarea eficace a sistemelor de justiție în circumstanțe excepționale și a subliniat necesitatea unei reziliențe sporite a sistemului de justiție în întreaga UE. Pe de altă parte, ea a declanșat și o schimbare semnificativă de direcție, către adoptarea tehnologiilor digitale în societățile noastre. Pornind de la această schimbare, este important să se dea un nou impuls creării unei abordări generale a digitalizării justiției în UE, valorificând toate oportunitățile posibile și asigurând totodată măsuri de protecție adecvate.